

De verwoesting van Mechelen

Inhoudsopgave 20 augustus 1914; De verwoesting van Mechelen

De verwoesting van Mechelen.....1
 ANTWERPEN, 20 Aug. (Reuter.) Uit zekere bron wordt gemeld:1
 ANTWERPEN, 20 Aug. HET BELGISCHE LEGER TREKT ZICH OP ANTWERPEN TERUG.2
 20 augustus 1914 Het slagveld van Europa.2
 ANTWERPEN, 21 Aug. (Van onzen Belgischen oorlogscorrespondent).2
 21 augustus 1914 Brussel overgegeven.3
 ANTWERPEN, 22 Aug. (Officieus). SCHERMUTSELINGEN.3
 ANTWERPEN, 23? Aug. (Havas.) De Duitschers ?? Frankrijk.3
 TERNEUZEN, 23 Augustus. (Van een bijzonderen correspondent.) Rondom Antwerpen. 3
 24 augustus 1914 De toestand in Brussel.3
 PUTTEN, 25 Aug. (Eigen bericht.) Een gevecht?4
 HULST, 25 Aug. (Eigen bericht). Geruchten.4
 ANTWERPEN, 25 Aug. (Van onzen Belg. oorlogscorresp.) Mechelen gebombardeerd. ..4
 PARIJS via Londen, 26 Augustus. (Reuter). De Duitschers in België.4
 PARIJS, 26 Aug. (Reuter.) EEN FRANSCH LEZING OVER DEN ALGEMEENEN4
 ANTWERPEN, 26 Augustus. Rond Antwerpen, Mechelen enz.4
 27 augustus 1914 Algemeene tevredenheid!5
 27 augustus 1914 De gevechten rond Mechelen.5
 27 augustus 1914 Slachtoffers van den oorlog.6
 ANTWERPEN, 27 Aug. Wat een priester uit de omstreken van Charleroi vertelde. ..6
 ANTWERPEN, 28 Augustus. Leuven verwoest, Mechelen genomen.7
 ANTWERPEN, 28 Aug. (Van een particulieren correspondent). Een Leuvensch9
 AKEN, 28 Aug. (via Maastricht.) De verwoesting van Leuven en Mechelen.10
 OSTENDE via Londen, 29 Aug. (Reuter). Bombardement van Mechelen.10
 BAARLE NASSAU, 29 Augustus. (Part. V. B. 6 uur 's avonds.) Van de Belgische ..11
 30 augustus 1914 Aan het Hbld. v. Antw. werd omtrent den toestand11
 30 augustus 1914 Door België.12
 BAARLE NASSAU, 30 Augustus. (Part. V. B.) De Duitschers in België.12
 2 september 1914 De beschieting van Mechelen.12
 3 september 1914 De toestand te Mechelen.13
 LONDEN, 6 September. (Eigen bericht.) Het bombardement van Mechelen.13
 BRUSSEL, 30 Sept. (W. B.) Mechelen.13

5 **ANTWERPEN, 20 Aug. (Reuter.) Uit zekere bron wordt gemeld:**

Vrijdag verscheen een Duitse cavalerie-patrouille te Mechelen en werd door onze troepen, in geblindeerde automobielen aangerukt, gedecimeerd. Tien Duitschers werden krijgsgevangen gemaakt. Een vrij sterke voorhoede van Duitse cavalerie is uit Brussel vertrokken in de richting van Oost-Vlaanderen, waarschijnlijk naar Gent.
 10 Overal snijden de Uhlanen de telegraaf- en telefoondraden door. De burgemeesters der landelijke dorpen ontwapenen de gardes civiques, om den vijand geen aanleiding te geven op onschuldige boeren en burgers te schieten.

15 TERNEUZEN, 20 Aug. (Van een bijzonderen correspondent). Er is vandaag verschrikkelijk gevochten in de omstreken van Leuven. De Duitse troepen zijn in overweldigende overmacht hun opmarsen begonnen en hebben het Belgische leger met groote verliezen teruggeslagen. Alle Belgische troepen trekken zich thans terug naar Antwerpen, behalve het leger bij Namen. Leuven is door de Duitse troepen ingenomen. Den
 20 geheelen dag liepen de treinen uit Leuven vol met vluchtelingen in de richting van Antwerpen. Men zegt, dat de Duitschers zich zullen tevreden stellen met Brussel en Antwerpen niet zullen aanvallen. De slag tusschen Leuven en Diest moet
 25 verschrikkelijk zijn geweest. Niemand had zulk een overmacht verwacht. Ook de Duitse troepen hebben vele verliezen geleden. Mechelen zal weldra in handen der Duitschers zijn. Reeds van te voren was de stad, die omsingeld is, door den generalen
 30 staf en de troepen ontruimd. Het verkeer met de hoofdstad is gestaakt. Langs de landwegen trekken rijen van vluchtelingen naar het noorden, vooral ook uit de dorpen bij Leuven en Diest. Dank zij de maatregelen van de Leuvensche overheid zijn geen uitspattingen van de bevolking te betreuren geweest, zoodat de stad wel gespaard zal blijven. Overal kruisen luchtschepen.

ANTWERPEN, 20 Aug. HET BELGISCHE LEGER TREKT ZICH OP ANTWERPEN TERUG.

(Van onzen Belgischen oorlogscorrespondent). Ik weet niet of u mijn telegram van

Naspeuringen van Paul Theelen: De verwoesting van Mechelen

hedenmorgen vroeg uit Brussel nog zult ontvangen hebben, daar heden, naar me is meegedeeld, de telegrafische gemeenschap van Brussel met Nederland, zelfs met Antwerpen, is verbroken. [Onze correspondent seinde ons van daar uit voorzorg nogmaals 't telegram, dat de lezers hierboven reeds vinden en wij dus hier weglaten. Red.] Ik heb me dus terstond naar Antwerpen begeven, om daar dit telegram nog weg te seinen, terwijl ik tevens maatregelen heb genomen, zoo ook hier de gemeenschap met Holland wordt afgebroken, de telegrammen over de Hollandsche grens te krijgen, om ze vandaar verder te doen versturen. Meegedeeld werd me te Brussel, dat de Belgische troepen voor de overmacht der Duitschers moesten wijken uit de stellingen, die ze sinds enkele dagen dapper verdedigden. Met het oog op de overmacht besloot de generale staf het hoofdkwartier naar Mechelen, later naar Antwerpen te verplaatsen, terwijl ook het leger zich na een hevig gevecht op Antwerpen zou terugtrekken. Heden moet er ministerraad zijn gehouden.

20 augustus 1914 Het slagveld van Europa.

België wordt ook nu weer beschouwd als het slagveld van Europa. Er is geen land waar meer slagen werden geleverd dan daar. Op Belgisch grondgebied werd het lot der natiën beslist. Te Waterloo, Ramillies, Oudenaerde, Kortrijk, Turnhout, Nieuwpoort, Doornik, Gent, Mechelen, Bergen, Charleroi, Namen, Leuven hebben internationale legers hun geschillen met de wapenen beslecht. Driemaal werd Luik in de 17de eeuw door de Franschen ingenomen in 1675, 1684 en 1691. In 1702 maakten de Engelschen, onder Marlborough, zich van de stad meester, waardoor zij Lodewijk XIV den weg naar de noordelijke Nederlanden afsneden. Tijdens de Fransche revolutie speelde Luik een belangrijke rol. In 1792 werd de stad nogmaals door de Franschen genomen, die haar het volgende jaar echter moesten verlaten. De stad Namen, in 1691 door den Nederlandschen ingenieur Coehoorn versterkt, werd in 1695 door den stadhouder Willem III, toen koning van Engeland, ingenomen en wel na een beleg van een maand, hoewel zij door 16.000 man verdedigd werd. In 1715 werd Namen opgenomen onder de zoogenaamde barrière-steden, die Noord-Nederland moesten verdedigen tegen Frankrijk, een maatregel, die later nutteloos bleek. Thans wordt Namen echter opnieuw als een der sterkste en belangrijkste vestingen beschouwd. Een oude geschiedenis, die immer nieuw blijft.

ANTWERPEN, 21 Aug. (Van onzen Belgischen oorlogscorrespondent).

Uit het laatste telegram, hetwelk ik even vóór mijn haastig vertrek uit Brussel afzond, zal u duidelijk zijn gebleken, dat na het verloop der eerst door mij geschreven gevechten bij Diest en Thienen (bedoeld telegram is niet bij ons aangekomen. Red. T.) de Belgische Generale Staf niet anders kon dan den algemeenen terugtocht van Leuven naar Mechelen en zoo op Antwerpen, te gelasten. Onze vliegeniers hadden herhaaldelijke verkenningen gemaakt tot de oevers der Maas en het Duitsche leger op 200 à 300.000 man begroot, terwijl nog onophoudelijk versterkingen uit Duitschland aanrukten. Tegen zulk een overmacht zou het roekeloos zijn geweest ons leger bloot te stellen, te meer, daar zijn eigenlijk doel was, den vijand op te houden. Eerst later in den veldtocht zullen de verdiensten van dit bezig houden des vijands openbaar worden. De terugtocht is overigens een staaltje van voortreffelijke tactiek geweest. Hij geschiedde zonder noodigen omhaal en de generale staf vertoefde al lang te Mechelen, later te Antwerpen zonder dat het in 't leger bekend was. Ten slotte werd de terugtocht nog slechts door enkele lichte troepen gedekt, terwijl het den schijn had, alsof langs het geheele front gevochten werd. Over de gevechten zelf is hier weinig bekend, maar het zou niet eerlijk zijn te erkennen, dat wij geen bittere verliezen te betreuren hebben bij Sichem, Geetbetz, Neerlinter, de oude forten van Diest, Loxbergen, Haelen, Thienen, Cortenacken, Budingen en Aerschot, in welke laatste plaats wij de meeste gewonden hadden, misschien omdat zij het dapperst verdedigd werd. "De aanval der Duitsche cavalerie was ontzettend en de terugtocht onzer troepen niet gemakkelijker, omdat op sommige punten onze afgestegen ruitery infanteriedienst moest verrichtten, terwijl de vastgebonden paarden door Duitsche karabiniers werden doodgeschoten. Ook hebben de Duitsche mitrailleurs vreeselijk huisgehouden. Het is moeilijk daarover bijzonderheden te geven. De mitrailleurs werden in snelle auto's tegen ons in het front gebracht. De ellende, die ik op mijn weg naar Antwerpen heb gezien, is onbeschrijfelijk. Het leek hier en daar op troepen vluchtende zigeuners, die overvallen zijn. Kleine kinderen vluchtten in hun hemdjes mee, mannen op bloote voeten duwden een handkarretje of een kinderwagen.

21 augustus 1914 Brussel overgegeven.

Het groote feit van den dag is: Brussel door de Duitschers bezet. Het dappere Belgische leger is moeten wijken niet voor den moed, doch voor de tienvoudige

Naspeuringen van Paul Theelen: De verwoesting van Mechelen

100 overmacht der Duitsche troepen. Het was nauwelijks anders te verwachten, nu, na den
val van Luik, honderduizenden versche manschappen en honderden kanonnen konden
worden aangevoerd. Toen dan ook gisteren bekend werd, dat de telegraphische
gemeenschap met Brussel was afgebroken, begreep men, dat weldra de Duitsche uhlanen
de boulevards van Brussel zouden oprijden! En inderdaad, gisterochtend, om elf uur
105 heeft de overgave der stad van de Duitschers plaats gehad. Nadat het leger, door de
overmacht gedwongen, teruggetrokken was op Mechelen en later op Antwerpen, de
Brusselsche burgerwacht haar wapenen had ingeleverd en de barricades waren
verwijderd, wast historisch oogenblik gekomen, dat burgemeester Max de Duitsche
troepen tegemoet ging en met de witte vlag bescherming kwam vragen van zijn mooie
110 hoofdstad. De bevelvoerende officier gaf de verzekering, dat Brussel geen leed zou
gedaan worden, indien de burgerij zich kalm gedroeg. Daarop werd Brussel door de
Duitsche troepen bezet. Reeds den geheelen nacht waren treinen vol burgers naar
Antwerpen en Gent vertrokken. Een onzer correspondenten meldt, dat zelfs bovenop de
wagens geen plaatsje onbezet was en dat vliegmaschinen in de buurt bommen neerwierpen,
waarvan er één bijna een trein met vluchtelingen had getroffen.
115 In den ochtend had burgemeester Max reeds de volgende proclamatie gepubliceerd:
Medeburgers. Ondanks den heldhaftigen tegenstand van onze troepen, geholpen door de
verbonden legers is het te vreezen, dat de vijand in Brussel zal binnentreden. Indien
deze mogelijkheid werkelijkheid zou worden, hoop ik op de kalmte en koelbloedigheid
van de bevolking te kunnen rekenen. Men wachte zich voor alle opwinding, voor alle
120 paniek. De gemeentelijke autoriteiten zullen hunne posten niet verlaten. Zij zullen
doorgaan hunne functies te bekleeden met die sterkte, die gij van hen in zoo ernstige
omstandigheden moogt verwachten. Het zal nauwelijks noodig zijn, mijne medeburgers te
herinneren aan de plichten van allen tegenover het land. De wetten van den oorlog
verbieden den vijand de bevolking er toe te dwingen, inlichtingen over het nationale
125 leger en over zijne middelen van verdediging te geven. De bewoners moeten weten, dat
zij in hun recht zijn te weigeren, wat dan ook aan den indringer betreffende dit punt
mede te deelen. Deze weigering is hun opgelegd in het belang van het vaderland. Dat
niemand van u aanneme als gids aan den vijand zijne diensten te verleenen. Dat ieder
zich hoede tegen spionnen en vreemde agenten, die zouden trachten inlichtingen in te
130 winnen, of manifestaties in zekeren zin te verwekken. De vijand kan wettelijk geen
aanval doen, noch op het leven van de burgers, noch op het particulier eigendom, noch
tegen de godsdienstige of filosofische overtuiging, noch tegen de vrije uitoefening
van den eeredienst. Dat ieder misbruik door den indringer gemaakt, mij direct worde
medegedeeld. Zoo lang ik in leven en in vrijheid zal zijn, zal ik met al mijn
135 krachten de rechten en de waardigheden van mijne medeburgers beschermen. Ik verzoek
den inwoners mijn taak te verlichten, door zich te onthouden van alle daden van
vijandelijkheid, van alle gebruik van wapenen, van alle tusschenkomst in gevechten of
ontmoetingen. Medeburgers, wat er gebeure, hoort naar de stem van uw burgemeester en
behoudt het vertrouwen in hem, hij zal het niet verraden. Leve het vrije en
140 onafhankelijke België, leve Brussel. 19 Augustus 1914. ADOLF MAX.

ANTWERPEN, 22 Aug. (Officieus). SCHERMUTSELINGEN.

145 Vandaag is bij Mechelen geschermutseld. Zes uhlanen, enkele Belgische gendarmen en
drie Duitsche soldaten zijn gedood, drie anderen gevangen genomen.

ANTWERPEN, 23? Aug. (Havas.) De Duitschers ?? Frankrijk.

150 Officieel. Sinds Zaterdag is de toestand rondom Antwerpen zeer verbeterd. Onze
vliegende kolonnes hebben onze omstreken geheel veilig gemaakt. Alle Duitschers, die
Antwerpen naderden, werden verjaagd, verslagen of gevangen genomen. Onze troepen
bezochten de Kempen, het Land van Waes en de omstreken van Mechelen. Nergens vonden
zij een spoor van vijandelijke troepen. (De Franschen en Duitschers zijn slaags in de
omstreken van Charleroi, Tamme en Peronne. De Duitschers rukken naar het Zuiden op.)

TERNEUZEN, 23 Augustus. (Van een bijzonderen correspondent.) Rondom Antwerpen.

155 Rondom Antwerpen is 't nu kalm. Sinds Zaterdag heet de toestand aldaar veel
verbeterd. Door de vliegende colonnes is de omgeving gezuiverd en in het land van
Waes, noch in de Kempen of rondom Mechelen ontdekten Belgische verkenningspatrouilles
meer Duitschers.

24 augustus 1914 De toestand in Brussel.

160 Volgens mededeelingen van uit Brussel te Mechelen aangekomen personen was Zaterdag de
toestand te Brussel kalm. Verschillende magazijnen waren weer geopend. Vaste
uhlanenpatrouilles zijn geposteerd bij de stations, het postkantoor, de banken, de
beurs en de Grand Place. De bevolking neemt op voorbeeldige wijze de door

Naspeuringen van Paul Theelen: De verwoesting van Mechelen

170 burgemeester Max aanbevolen voorzorgen in acht. Eigenaardig is wel, dat de Regeering nog steeds niet officieel de voorwaarden kent, welke tusschen burgemeester Max en den Duitschen legercommandant zijn overeengekomen. Het is niet mogelijk daaromtrent inlichtingen te verkrijgen. De omgeving van Brussel wordt zeer scherp bewaakt. Het schijnt de bedoeling der Duitschers te zijn, Brussel te isoleeren van het overige deel van het land. Het aantal Duitse soldaten te Brussel wordt op slechts 3000 geschat.

175 **PUTTEN, 25 Aug. (Eigen bericht.) Een gevecht?**

Een gevecht schijnt plaats gevonden te hebben tusschen Duffel en Mechelen. Men hoorde gedurende den geheelen morgen hier kanongebulder.

180 **HULST, 25 Aug. (Eigen bericht). Geruchten.**

Te Clinge hoort men gedurig kanongebulder in de richting van Antwerpen en Mechelen. Hoogstwaarschijnlijk betreft dit het inschieten der kanonnen. Volgens een loopend gerucht hebben de Belgische koningin en de prinsen Antwerpen verlaten en zijn naar Engeland vertrokken. De bezetting der stad Brussel bedraagt 10.000 man.

185 **ANTWERPEN, 25 Aug. (Van onzen Belg. oorlogscorresp.) Mechelen gebombardeerd.**

190 Zoo juist verneem ik van betrouwbare zijde, dat de stad Mechelen door de Duitschers wordt beschoten. Er moeten 2.000 Duitschers voor de stad liggen. De beroemde kathedraal werd beschadigd en vele huizen vernield, doch de Belgen lieten niet op zich wachten en zij voerden een offensieve beweging uit, die succes had. Zij vielen over de linie Eewijt-Hofstade de Duitschers aan en nadat zij versterking hadden ontvangen, sloegen zij, met behulp hunner artillerie, de Duitschers terug tot bij 190 Vilvoorde. De Belgen dringen meer en meer op. Zaterdag hadden een 50-tal uhlanen reeds een verkenning ondernomen in de stad, waar zedoor een schepen der stad werden ontvangen. Wat daar verhandeld is, bleef onbekend, maar feit is, dat de Duitschers terugtrokken langs de Leuvensche Poort naar Muysen, waar ze op een afdeeling der 195 Belgische troepen stieten. Zij werden deels gedood, deels gevangen genomen. De Belgen waren nu op hun hoede en vandaar hun offensief optreden heden. Alle dorpen tusschen Leuven en Aalst hebben de Duitschers bezet.

200 **PARIJS via Londen, 26 Augustus. (Reuter). De Duitschers in België.**

Een communiqué meldt, dat in het noorden de Duitschers het offensief schijnen te hervatten, hetgeen zij gisteren hebben gestaakt. Zij worden door de samenwerkende Engelsche troepen beziggehouden. Het Belgische leger deed bij verrassing een uitval uit Antwerpen en dreef de Duitschers tot voorbij Mechelen terug.

205 **PARIJS, 26 Aug. (Reuter.) EEN FRANSCH LEZING OVER DEN ALGEMEENEN OORLOGSTOESTAND.**

Een officieele mededeeling, gisteravond gepubliceerd, meldt dat in Lotharingen de twee legers gezamenlijk zijn overgegaan tot een aanvallende beweging. De slag begon gisteren en duurt voort. Het 15e legerkorps voerde een schitterenden tegenaanval uit 210 in het Vezouze-dal en de troepen hielden zich prachtig ondanks de ontzettende vermoeienis na drie achtereenvolgende dagen vechtens en na de geleden enorme verliezen. Het moreel der troepen is uitstekend en de manschappen verlangen vurig om te vechten. Het Belgische leger heeft gisteren Mechelen hernomen. In Oost-Pruisen dringen de Russen verder voort.

215 **ANTWERPEN, 26 Augustus. Rond Antwerpen, Mechelen enz.**

(Van onzen Belgischen oorlogscorrespondent.) De verontwaardiging heeft over den schrik de overhand gekregen. Alen kan hier geen woorden dik genoeg vinden om den aanslag door een Zeppelin op Antwerpen te brandmerken. Het wordt een gruwelijk 220 menschonteerend laf barbarisme genoemd om vreedzame burgers aldus van uit de lucht te doden. En men zint op weerwraak, wil zonder verwijl de Duitschers, die nog met bijzonder verlof der regeering hier mochten achterblijven, over de grenzen zetten. De huizen der reeds verdreven Duitschers zullen van rechtswege worden opengesloten, de inboedels zullen worden verkocht en 't geld besteed voor het Roode Kruis. Hedennacht 225 zou weer een "Zeppelin" in aantocht zijn geweest, maar de wakkere Belgen - nu op hun hoede - zouden het gevaar tijdig hebben zien aankomen en gekeerd. Wat er van waar is weet ik niet. Want het eerste "officieele" bericht over de signaleering werd later door den Generalen Staf "officieel" weer tegengesproken! Ik heb zelf niets van het schip gehoord of gezien. "Sluipmoordenaarswerk" is de meest gebruikte betiteling. Men 230 zegt dat de gezant der Vereenigde Staten in België aan de regeering te Berlijn een protest heeft gezonden tegen het werpen van bommen op vreedzame inwoners. De koningin

en de prinsen hebben de plaatsen van de bomaanslagen bezocht en de gewonden getroost. Duizenden nieuwsgierigen hopen zich natuurlijk bij de onheilsplekken bijeen. Groote vreugde bracht in de stad het goede nieuws uit Mechelen, dat de Belgen deze stad weer veroverd hebben en de Duitschers tot Vilvoorde terugvloegen. Deze operatie der Belgen had bijzondere beteekenis en bedoelde méér, dan alleen Mechelen bij te staan. Ze bedoelde de Duitschers, die oprukten naar het Zuiden, terug te houden, opdat de Duitse legerkorpsen, die tegenover de Engelschen en Franschen staan, niet te hulp konden komen. Hun 4e divisie was dan ook genoodzaakt, door den aanval der Belgen, om terug te keeren. Middelerwijl hebben de onzen ook de Duitse versterkingen rondom Mechelen vernield. Aldus twee vliegen in één klap. Het dappere Belgische leger heeft met deze kranige daad blijk gegeven in 't geheel niet gedemoraliseerd te zijn, maar kloek en krachtig, om de Belgische onafhankelijkheid tot het laatste te verdedigen. Maandagmiddag zijn de Duitschers schier uit geheel Zuid-Vlaanderen verdwenen: uit Ingoggen waar uhlanen te gast zijn geweest bij pastor Hugo Verriest, uit Ansegem, Vichte, Deerlijck, Ootegem, Ruyen, Fiegem, Swevegem, Bellegem, Avelgem, Autryve, Dettengs enz. enz. De Duitschers trokken meer zuidwaarts tusschen Doornik, Ronze en Leuze, dus bijna in geheel Henegouwen. Te Gent is de toestand weer kalm. De burgerwacht is weer onder de wapenen geroepen en gendarmen zijn aangekomen om de omstreken van rondzwervende uhlanen te zuiveren. Trouwens heel de toestand in Vlaanderen is er op verbeterd. Het treinenverkeer is weer ietwat geregelder en de schrik onder de bevolking verminderd. Er zijn groote troepenmachten Engelschen aangekomen, die per extratreinen Maandag naar het Engelsche front werden vervoerd door België heen.

27 augustus 1914 Algemeene tevredenheid!

Ook de Franschen en Belgen zijn tevreden. Wie daaraan nog twijfelen mocht, neme kennis van de berichten uit officieele Fransche en Belgische bron gisteren medegedeeld. De Fransche legers, zoo luiden de eerste, hebben den geheelen dag van gisteren (Dinsdag Red.) op methodische wijze de den vorigen avond begonnen beweging voortgezet, ondanks de pogingen der Duitschers om ze tegen te houden. "Bevestigd wordt, dat in den jongsten slag het Pruisisch garde-legerkorps, dat heftig werd aangevallen door de Turco's, in het handgemeen aanzienlijke verliezen heeft geleden. "De pogingen van de Duitse troepen om Nancy te bemachtigen zijn zonder resultaat gebleven. "Het Belgische leger in Antwerpen heeft een uitval gedaan en Mechelen hernomen, dank zij een krachtige offensieve beweging. De Duitschers zijn teruggedrongen tot Vilvoorde bij Brussel en hebben zware verliezen geleden." Omtrent de operaties der Belgen wordt uit Antwerpen nog gemeld dat zij een tweeledig doel hadden: vooreerst de verschansingen der Duitschers te vernielen en vervolgens de Duitschers naar de linie Mechelen-Brussel te trekken, teneinde de posities der Franschen te ontlasten. Zoodoende werd de vierde Duitse divisie, die op weg was naar het zuiden, genoodzaakt terug te keeren. "De Belgische divisie van Namen heeft" zoo luidt het, haar taak vervuld. De Duitse colonne werd tegengehouden en de onzen konden zich terugtrekken op de Fransche lijn." En dan de Oostenrijkers in den driedaagschen slag bij Krasnik! Zij hebben er de Russen bijna vernietigd (vooral de artillerie had een moorddadige uitwerking), zoodat de Berlijnsche bladen de meening uitspreken, dat door deze overwinning de Oostenrijkers de algemeene toestand op het tooneel van den oorlog zeer gunstig is geworden, temeer daar de terugtocht der Russen op Lublin ontaarde in een wilde vlucht.

27 augustus 1914 De gevechten rond Mechelen.

ANTWERPEN, 27 Augustus. (Van onzen Belgischen oorlogscorrespondent). De overwinning der Belgen bij Mechelen, waar ze de Duitschers verdreven tot Vilvoorde, is niet van zoo groote beteekenis geweest als eerst gedacht werd. Zooals ik reeds meldde had trouwens deze operatie der Belgen slechts voor deel om de Duitse troepen, die de vijandelijke legers tegen de Engelsche linie te hulp trokken, bezig te houden en tevens om de Duitse versterkingen rondom Mechelen te vernielen. Nu, dit dubbel doel schijnt wel ten deele bereikt te zijn, maar een feit toch is, dat ten slotte de Belgen voor de overmacht der Duitschers weer terug moesten trekken. Koning Albert was zelf met het leger mede opgetrokken. Het heeft er veel van of de Duitschers den Belgen gisteren (Woensdag) bij Vilvoorde een hinderlaag hebben gelegd. Onverwachts kwamen Duitschers uit het bosch toegesprongen en vielen op de flanken van de Belgische troepen. Plotseling kwamen de Belgen nu tusschen drie vuren te zitten en het werd voor hen een vlucht om lijfsbehoud. De soldaten sprongen bij troepjes in het Mechelsche kanaal om zwemmend veilig den anderen kant te bereiken. Helaas vonden in de algemeene verwarring velen den dood in het water. De auto's met den koning en de officieren van den generalen staf snelden terug naar de vesting. Ons leger moet den

Naspeuringen van Paul Theelen: De verwoesting van Mechelen

eersten dag tegen 20.000, den tweeden dag tegen 40.000 Duitschers hebben gevochten. De Belgische sociaal-democratische leider v. d. Velde zou meegevochten hebben. Van militaire zijde kon ik niets te weten komen, maar vluchtelingen verhaalden mij ijselijke dingen. Mechelen zou verlaten zijn, een deel zou door de Belgen zelf zijn opgeblazen om ruimte te maken in de vuurlinie van een der forten enz. enz. Ik vertrouw evenwel deze geruchten niet, want toen ik hedenmiddag met enkele geloofwaardige officieele personen in gesprek was, werd mij ten stelligste verzekerd, dat weliswaar Mechelen door het leger was ontruimd, doch dat het in de stad kalm was, de bewoners achtereenvolgens weer terugkeerden en de burgemeester de noodige maatregelen reeds nam om de rust geheel te herstellen. Met dit al zit de schrik er in en vluchten de menschen den kant uit van Gent en Ostende. Gent zit vol vluchtelingen en het Palais des Fêtes is voor hen ingericht. Met treinenvol werden ze aangebracht en als een treurige processie trokken de ongelukkigen door Gent naar hun toevluchtsoord.

TERNEUZEN, 27 Aug. (Part.) Mechelen door de Duitschers hernomen?
Hier wordt verzekerd, dat Mechelen door de Duitschers hernomen zou zijn en de Belgische troepen zich op de Antwerpsche forten weer hebben teruggetrokken.

27 augustus 1914 Slachtoffers van den oorlog.

Men seint ons uit 's Gravenhage: De Belgische legatie deelt mede: Omtrent den uitval van het Belgische leger uit Antwerpen wordt nog het volgende meegedeeld: De uitval geschiedde op den 24en Aug. en op den 25en werden drie Duitse divisies uit den omtrek van Mechelen teruggedreven tot aan Vilvoorde ten Oosten van den spoorweg van Brussel naar Antwerpen. De leden der Belgische legatie te 's-Gravenhage worden persoonlijk zwaar beproefd door de slachtoffers, die de oorlog veroorzaakt. Gisternamiddag vernam men, dat prins George de Ligne, broeder van prins Albert de Ligne, legatieraad, gedood was. Prins George de Ligne had zich als vrijwilliger verbonden dadelijk na het begin der vijandelijkheden. De gezant zelf heeft tot zijn droefheid voor eenige dagen vernomen den dood van zijn neef, graaf v. d. Burch luitenant bij het 3e regiment Belgische lanciers, gedood bij Diest in een voorpostengevecht.

ANTWERPEN, 27 Aug. Wat een priester uit de omstreken van Charleroi vertelde.

(Van onzen Belgischen oorlogscorrespondent.) Zoo juist komen tal van vluchtelingen binnen Antwerpen. Zij kwamen van de zijde van Mechelen. De meeste vluchtelingen zijn echter niet naar hier gekomen, maar naar Ostende, Gent enz. gegaan. Onder de hier in Antwerpen verdwaalden bevindt zich een Fransch-sprekend priester uit de mijnstreken rond Charleroi, waar zoo moorddadig gevochten is. Hij vertelde mij veel roerende episoden, ofschoon meestal zonder samenhang. Iets poog ik er van na te vertellen: Als een obsessie van dood en bloed zullen de doorleefde dagen nimmer uit mijn leven gaan. Het was het verschrikkelijkste der ontzettingen, die een mensch zich denken kan. In de Borinage zijn wij veel gewend. Vechterijen en drinkgelagen mag men er rekenen als gewone zaken. Maar onze verbeelding had zich toch deze ontgoochelende werkelijkheid nimmer kunnen voor den geest brengen. En toch... vreemd... vreemd... eerst nu, nu ik rustig tegenover u zit, nu ik mij kalm en veilig weet ver van de ellende, waarin ik - God alleen weet, hoezeer me dit smart - geen leniging meer kòn brengen, nu eerst vaart me de onzinnige angst aan. Gij, als dagbladschrijver, denkt natuurlijk een gansch verhaal van afgrijselijkheden uit mijn mond te hooren. Doch laat ik u zeggen: gij komt bedrogen uit! De werkelijkheid is zoo geheel, zoo absoluut anders als de verbeelding. Ik zag de verwoesting, de gewonden, de dooden, de hopelooze worsteling van man tegen man... ik gaf me er geen rekenschap van, het drong niet in allen omvang tot me door; van nature bangelijk, bleek in het gevaar mijn vrees geweken. Dat was geen moed, dat was iets machinaals in mij. Mijn geest was zoo helder als moest ik gewoon op bediening uit. Ik zag zoo klaar mijn taak voor me als op een kalmen zomernamiddag. Want ik moest hier zoovelen pogen te brengen over den drempel der eeuwigheid naar het eeuwige leven. Ik moest den Godsvrede brengen te midden van den strijd der volken. En ik heb gewonden en stervenden bijgestaan, zooveel me dit doenlijk was. Uit de omstreken, ook uit mijn parochie, waren de bewoners meest naar Charleroi. Anderen nog meer verderop gevluht, zoodra de Duitse verkenners kwamen aanzetten. Zoo bevond ik me met velen hunner te Charleroi, dat door de Franschen zou verdedigd worden. Het zijn helden die Franschen, maar ze konden het niet uithouden tegen den moordenden mokerdruk der Duitschers. Een krankzinnige worsteling, een monsterachtig vechten van man tegen man, heeft Charleroi aanschouwd. De bewoners waren toen reeds weggevluht. Toen de Franschen het stedeke niet konden houden, ben ik weggevluht. Maar de Turcos zijn teruggekomen, hebben straat na straat, huis na

Naspeuringen van Paul Theelen: De verwoesting van Mechelen

365 huis weer aan de Pruisen ontruikt. Maar de Duitschers kregen al maar door, al maar
door versterking. Langs Ottignies, Ligny, Fleurus, Ransart, Lodelinsart, van de
andere zijde langs Flereffe, Tamines, kwamen de versterkingen aanzetten. Ik weet
niet, hoe veel keer die kanswisseling in Charleroi plaats greep. Nu eens waren de
Franschen, dan weder de Duitschers er meestere=. En beurtelings nestelden zij zih in
370 de verlaten en stukgeschoten huizen in de razernij der wanhoop. De St. Antoine in de
beneden-stad moet veel geleden hebben.

ANTWERPEN, 28 Augustus. **Leuven verwoest, Mechelen genomen.**

De toestand te Brussel.

375 (Van onzen Belgischen oorlogscorrespondent.) Nu moet ik u wel het droevigste nieuws
melden, dat ik sedert het uitbreken van de vijandelijkheden te melden had. Voor mij
zelf het droevigste, ontstellende nieuws: Leuven is verwoest, Leuven, de roem van het
Katholieke Europa, van het wetenschappelijke Europa, van het kunstzinnige Europa...
Leuven met z'n aloud prachtig stadhuis aan welks restauratie jaren is gewerkt, met
zijn beroemde St. Pierre, met zijn achter 't stadhuis gelegen oude
380 universiteitsgebouwen en bibliotheek (de universiteit werd door hertog Jan IV van
Braband in 1426 gesticht)... het Leuven der middeneeuwen staat in brand, deelt 't lot
van Visé, is verwoest... Mijn God, is dat dan oorlog om de cultuur van eeuwen, om de
beschaving te doden! Ik doorkruiste juist Antwerpen om nieuws uit en over Mechelen
te vernemen, dat ook verwoest heette, toen ik 't gruwelijke nieuws vernam. Ik
385 geloofde 't niet, kon 't niet gelooven, maar de mededeelingen waren te beslist, te
gedetailleerd. Ik heb me onmiddellijk naar de autoriteiten hier gespoed, maar kon
geen bevestiging krijgen. Doch mijn inlichtingen zijn te geloofwaardig dat ik nog
twijfelen kan. Trouwens ook Mechelen moet er veel erger aan toe zijn dan men ons
eerst deed gelooven. Vrijdagnacht is Mechelen gebombardeerd; het stadhuis en de Saint
390 Pierre zijn geheel verwoest, het beroemd klokkenspel in den toren der kathedraal van
St. Radboud eveneens, Donderdag reeds. Maar Leuven... Hoe snel wordt de geschiedenis
in ons arm, arm België geschreven. In de eerste dagen dezer maand zat ik nog in Luik,
niet denkend zoo snel te moeten vluchten. Reeds den 5en was ik naar Leuven
uitgeweken, waar ik op een verlaten studentenkamer me installeerde. Er was groote
395 onrust in de stad toen, maar in zekeren zin weldadige onrust. Onze Belgische troepen
waren nog vol energie in actie rond Leuven.

Vredig verhief zich op de Mont Cesar de abdij der Benedictijnen en het door kardinaal
Mercier voor enkele jaren ingewijde reusachtige Mariabeeld blikte over Leuven van uit
den kloostertuin. En nu, en nu... Wat is er van allen die ik daar kende, wat zal er
400 van de bevolking, wat zal er van de monniken op den Mont Cesar, onder welke ook uw
landgenoot Dom Willibrord van Nierop zich bevond als eenige Hollander, geworden zijn.
Hun onvoltooide, nieuwe abdij ligt juist aan den Mechelschen weg. Kwam men vanaf 't
station door de breede rue de la Station, en sloeg men bij het Leuvensche stadhuis
rechts af, dan vond men achter de nu verwoeste St. Pierre gemakkelijk de Rue de
405 Malines, die men moeizaam opklom om den Keizerberg te bereiken. Het is, als bij Visé:
onder het voorwendsel, dat de burgers op de Duitschers schoten, verwoestte men de
stad. Maar de Leuvensche ingezetenen en het Leuvensche stadsbestuur ontkennen
beslist, dat er door de burgerij geschoten is. Hoe kon dit nu, terwijl alle wapenen
reeds door de Duitschers opgeëischt en bij hen ingeleverd waren? Dat hier of daar een
410 wapen ware achtergehouden zou mogelijk wezen, maar onaannemelijk lijkt het beweren
der Duitschers, dat de burgerij een beraamden aanval deed op het leger, toen de
Antwerpsche bezetting de Duitschers bij Mechelen tot voorbij Vilvoorde aantastte. Met
de meeste beslistheid bestatigt men hier dan ook, dat niet de burgerij, doch de
Duitsche bezetting te Leuven zelf op de teruggeslagen andere Duitsche troepen vuurde,
415 die van Mechelen op Leuven terugtrokken, en door hun wapenmakers in de verte voor
Belgen werden aangezien. Te laat bemerkten de Duitschers hun vergissing, en wierpen
toen de schuld op de burgerij. Zonder eenig onderzoek gaf daarop de Duitsche
bevelhebber order de stad te verwoesten. De bevolking werd aangezegd de stad te
verlaten, de mannen werden deels gevangen genomen, de andere werden met vrouw en
420 kinderen weggevoerd. Toen lieten de Duitschers de vlammen door het ontredderde Leuven
spelen. En Mechelen... ook Mechelen is deels een puinhoop. Donderdag en Vrijdag
hebben zij de stad gebombardeerd en van de aloude monumenten een puinhoop gemaakt. De
St. Pieter, de St. Radbout bestaan niét meer, zeide men mij.

Het wordt hier angstig en drukkend. Namen is genomen, lezen wij nu eerst; het
425 Belgische leger moest op Fransch grondgebied wijken... en toch heet het in de
officieele mededeelingen "het doel is bereikt". De hemel wete, wat voor doel dat dan
geweest mag zijn. De Antwerpsche bezetting viel deze week uit; "het doel is bereikt"
luidde de officieele mededeeling. In tusschen is Mechelen gebombardeerd en zijn de
schoonste gebouwen vernield, is Leuven een brandende oorlogsfakkelt van militair

Naspeuringen van Paul Theelen: De verwoesting van Mechelen

430 barbarisme. God verhoede, dat ook voor Antwerpen eens aldus "het doel bereikt" worde!
Over Mechelen heeft de Belgische regeering intusschen iets losgelaten. Zij heeft
officieel aan de Belgische pers medegedeeld, dat de Duitsche legers in strijd met de
oorlogswetten Donderdag de open en onverdedigde stad Mechelen bombardeerden, waar zij
435 Vrijdagmorgen introkken. Des middags trok de vijand evenwel weer zuidwaarts. Circa
vier bommen in een kwartuur werden afgeschoten tijdens het vreeselijke bombardement.
En niet alleen in het open Mechelen, doch ook in het open Heyst-op-den-Berg, circa 10
K.M. van Lier, is door de Duitsche artillerie – terwijl de plaats niet door onze
troepen bezet was – verwoesting aangericht. Geen enkele strategische reden kan voor
440 deze feiten worden aangevoerd, die door de Belgische regeering als strijdend met alle
volkenrechten worden beschouwd.

De regeering maant telkens hier de bevolking tot kalmte aan en de bladen doen
eveneens. Gewaarschuwd wordt voor, het volk ontzenuwende, alarmeerende
leugenberichten, o. a. als zou een der Antwerpsche forten aangevallen zijn, enz. enz.
445 Intusschen gaf het "Hbl. van Antwerpen" b.v. Donderdag een ochtendeditie met allerlei
verontrustende berichten over Mechelen. Een middageditie was geheel gewijd aan het
onderwerp "geen het minst gevaar voor Mechelen, al de vluchtelingen teruggezonden."
En nu weer blijkt alles geheel anders te wezen. Laat ik er onmiddellijk aan
toevoegen, dat de actieve redactiestaf geen schuld draagt, daar zij slechts de
450 inkomende berichten plaatst, meest zooals ze van officieele zijde worden toegezonden.
Nu ik toch over onze Belgische pers schrijf, nog dit. Van verschillende Brusselsche
bladen is het redactie bureel naar Gent en elders overgebracht. De Duitschers maken
korte metten met een hun niet dienende pers. De te Mechelen aan de Maas verschijnende
courant "de Eendracht", die in de laatste tijden meermalen artikelen bevatte,
455 waarover de Duitschers blijkbaar niet bijster gesticht waren, heeft opgehouden te
verschijnen. Naar verluidt zijn door de Duitschers de persen vernield, terwijl de
uitgever-opsteller zich ter beschikking moet houden. Deze uitgever Smeets loopt kans
nu gefusilleerd te worden. Het betreft hetzelfde blad, hetwelk het eerst geschreven
heeft, dat Nederland met Duitschland zou heulen, ware 't niet openlijk dan toch in 't
460 geheim. Dit laatste praatje vindt nog maar al te zeer, helaas! geloof. En 't is goed,
dat een Amsterdamsch collega, de heer Box van het "Algem. Handelsblad", nog eens
openlijk de schending onzer economische onzijdigheid in het "Handelsblad van
Antwerpen" heeft tegengesproken. Collega Box is geïnterviewd, als ware hij minister
en hij liet 't zich welgevallen! Doch alle gekheid op 'n stokje, zijn tegenspraak
465 deed goed, want men moet hier weten, dat Holland thans zelf met gebrek bedreigd wordt
en dus er niet aan denken kan zelfs Duitschland te voorzien. Trouwens de uitvoer van
graan is immers ten uwent gesloten? Zoo doet 't dubbel dienst een Hollandschen
confrater hier te hebben, die Holland onpartijdig van hier uit in kan lichten. Als
vreemdeling moet hij alleen echter te veel helaas (?) op officieele gegevens en
470 personen steunen – ik voor mij verkies zooveel mogelijk het incognito als
dagbladschrijver in België.

Van den Hollandschen spion, over wiens aanhouding ik u seinde, is niets waar
gebleken. De heer Zeldenrust is alweer in vrijheid. Maar als een staaltje van
spionnenvrees en aanhitsing kan zijn gevangenneming toch wel gelden. Onmiddellijk
toen hij na zijn aankomst uit Holland hier in hechtenis werd genomen, kon men al in
475 de Antwerpsche bladen lezen, dat hier zoo'n Hollandsche spion was aangehouden,
waartegen reeds herhaaldelijk zoo gewaarschuwd was. Iemand die hier zijn woning had,
maar niets deed dan op en neer reizen om den Duitschen spionnendienst in Zandvoort of
Scheveningen in te lichten. Het heette zelfs in de bladen, dat op hem alle
bewijsstukken enz. enz. waren gevonden. Gelukkig voor den persoon heeft uw ministerie
480 zich onmiddellijk met de zaak bemoeit en is de heer Zeldenrust weer in vrijheid
gesteld. Volgens hier gekomen vluchtelingen uit de omstreken van Brussel zijn de
Duitschers daar heer en meester. Overall staan Duitsche schildwachten: voor het in een
hospitaal herschape paleis, voor de beurs, voor het hoofdpostkantoor, voor de Zuid-
en Nooderstaties enz. enz. De kranige burgemeester Max heeft ongecontroleerd Belgisch
485 gemeentebeheer bedongen en verkregen. Aan de eene zijde van het stadhuis wappert nu
de Duitsche, aan de andere zijde de Belgische vlag. Brussel zit evenals Luik,
geïsoleerd van de buitenwereld. Geen blad komt er in of er uit. Over 't algemeen
gedragen de Duitschers zich goed, vooral in de binnenstad. In de buitenwijken is er
echter hier en daar geplunderd en zijn twee burgers op hun rijwiel doodgeschoten,
490 omdat zij het in 't Duitsch gegeven bevel tot stilhouden blijkbaar niet verstonden.
Buiten de stad hebben zij boeren gedwongen in de loopgraven te werken en vandaar
allerwaarschijnlijkst het gerucht, dat alle mannen van 15 tot 50 jaar waren
opgeëischt. Boter, melk, eieren en... gist zijn uiterst schaarsch. Daaraan is gebrek.
Aan andere voedingsmiddelen gelukkig niet! Het Duitsche systeem is, om voor 't leger
495 alles uit België op te eischen, ten einde 't eigen land te ontlasten. De bakkers

Naspeuringen van Paul Theelen: De verwoesting van Mechelen

500 bakken hun brood zonder gist en alleen voor hun eigen klanten. Hun winkels zijn
gesloten. Brussel kent zich zelf niet meer. 't Is als een nachtmerrie: overall
Duitsche militairen, die in broodfabrieken en groote coöperatieve bakkerijen het
brood opeischen voor het leger. De Belgische ambulancedienst wordt ook gedwongen zich
505 in dienst te stellen van het Duitsche leger. Bij de inbezitneming van Brussel stak de
Duitsche bevelhebber de hand uit naar burgemeester Max, doch deze aanvaardde de hand
niet, zeggend: "Verontschuldig me, ik ben niet gekomen, om u als vriend te
begroeten!" Toen de eisch kwam, dat vóór 8 uur 's avonds 50 miljoen moesten
opgebracht worden, toonde de burgemeester aan, dat alle stadsgelden naar Antwerpen
510 waren gebracht en er dus niets was. De bedreiging werd herhaald: de Duitsche
bevelhebber zou zijn maatregelen wel nemen. De heer Max kon daarop niets anders
antwoorden, dan dat hij de komende gebeurtenissen moest afwachten!

ANTWERPEN, 28 Aug. (Van een particulieren correspondent). Een Leuensch
510 neringdoende, die uit zijn vaderstad naar Mechelen was gevlucht, toen de stad in
brand werd gestoken, en uit Mechelen zoeven hier aankwam, deed mij het volgend
verhaal over de barbaarsche verwoesting van Leuven. Van den dag af, dat Leuven in
handen der Duitschers was, werden op militair bevel alle wapens door de inwoners aan
den garnizoenscommandant ingeleverd. De bevolking deed haar uiterste best om dit en
515 andere bittere bevelen zoo stipt mogelijk op te volgen, en zij nam ook door de
verpleging van Duitsche gewonden een waardige en zelfs edelmoedige houding aan.
Niemand dacht er aan, om op welke wijze ook, den Duitschers aanleiding te geven tot
gruwelen als die, welke thans zijn gepleegd. Tengevolge van den uitval, door het
Belgische leger uit Antwerpen beproefd, vluchtte een afdeeling Duitschers, welke door
520 een paniek bevangen was, van Mechelen terug in de richting van Leuven. De uitgezette
Duitsche wachtposten, door de duisternis van den ingevallenavond en verkeerd begrepen
bevelen misleid, schoten op de terugkeerenden, die zij voor vijanden hielden.
Dadelijk werd voor den dood van enkele gevallenen de bevolking van Leuven
aansprakelijk gesteld, nadat de Duitsche wachtposten, om hun fout te bedekken,
525 burgers hadden aangeklaagd. Met volslagen minachting van menschenlevens en van
hetgeen een wetenschappelijke stad als Leuven beteekent, renden toen soldaten uit het
groote Duitsche kamp van den achterkant van het station naar de Stationstraat,
waarvan de gebouwen met petroleum werden begoten en in brand werden gestoken. Met
geweren en machinegeweren werden de muren in puin geschoten. Hetzelfde geschiedde met
530 enkele gebouwen der Katholieke Hoogeschool, waarvan de prachtige bibliotheek vernield
werd. Enkele professoren – men zegt ook de onderrector, – evenals de deken, de
burgemeester en enkele notabelen, die als gijzelaars waren gehouden, werden
gefusilleerd. Dit is te schandelijker, daar de katholieke geestelijkheid met
bewonderenswaardige naastenliefde aan de verzorging der gewonden had deelgenomen. Het
535 stadhuis is slechts beschadigd, doch niet geheel verbrand. Van den Caesarsberg waren
uit het Benedictijnenklooster kanonnen op de stad gericht.
Een andere vluchteling vertelde volgens het "Handbl.": Alles wat ik aan waarde had,
pakte ik in een valiesje en spoedde mij met mijn vrouw naar het station. Daar werden
wij plotseling van elkander gescheiden, de mannen moesten aan den eenen kant staan.
540 Zoo moesten wij wachten, terwijl ons mannen de handen gebonden werden. Achter het
standbeeld van min. Van de Weyer op het Stationsplein lagen de lijken van zes
gefusilleerde burgers. Daar moesten we voortdurend op kijken. Aan alle kanten
brandden de grootste en mooiste gebouwen. Eindelijk konden we gaan, maar als
gevangenen met de Duitsche soldaten om ons heen. Zoo moesten we te voet naar
545 Campenhout en waren we er getuigen van, hoe daar zeven priesters werden
doodgeschoten. Met 73 man, allen gebonden, werden we nu de kerk ingejaagd en moesten
gebonden op den vloer liggen. En inmiddels kwamen er steeds nieuwe gevangenen uit het
dorp zelf bij. Buiten hoorden we het gejammer van vrouwen en kinderen. En binnen nam
een mede-gevangen priester ons de biecht af. Toen we 's morgens de kerk verlieten,
550 stonden vele huizen van het dorp in brand. Ons werd gezegd, dat we vrij waren, doch
naar Leuven terug moesten. Halverwege werden we echter opnieuw gevangen genomen en
als een kudde vee voor de Duitsche troepen uit gedreven. Zoo ging het voort over het
land, want op straffe van onmiddellijk doodgeschoten te worden, mochten we den weg
niet betreden. Aan eten was geen denken, voorts moesten we steeds verder, tevens
555 dienst doende als dekking voor de Duitsche troepen. Eindelijk, toen we nog slechts op
korten afstand van de Belgische voorposten waren, mochten we alleen verder gaan. Zoo
kwam ik in Mechelen aan, vanwaar ik met den militairen trein naar Antwerpen ben
gekomen. Waar mijn vrouw is, ik weet het niet. Mijn valies met waarden is mij
afgenomen; alles, alles ben ik kwijt." Ik geef dit verhaal, zooals ik het uit den
560 mond van den verteller, een welgezeten burger, opteekende en laat zelfs hier en daar
nog verschrikkelijke bijzonderheden, die haast niet te gelooven zijn, weg. Onder meer

Naspeuringen van Paul Theelen: De verwoesting van Mechelen

565 vertelde hij nog, dat de burgemeester, de deken en vele notabele ingezetenen bij zestallen te gelijk gefusilleerd werden. Dat had hij echter niet zelf gezien. Nadere berichten zullen op dat punt moeten worden afgewacht. De stad is geheel van het gewone verkeer afgesloten.

AKEN, 28 Aug. (via Maastricht.) De verwoesting van Leuven en Mechelen.

(Van een bijzonderen correspondent). (Vertraagd). In de laatste weken is heel Aken één toevluchtsoord en hospitaal. Treinen met gewonden komen geregeld aan. Thans is er 570 echter een gekomen, die de verwoesting van Leuven meldde. Verschillende Hollanders alsmede Duitschers, die te Leuven woonden of er zich in de laatste dagen ophielden, werden in beestenwagens, in welke banken waren geplaatst, mede aangevoerd. Zij 575 vertelden afgrijpselijke dingen. Dinsdagavond om acht uur precies, toen de Duitse bezetting was verzwakt door troepenafvoer naar het gevechtsterrein rond Mechelen, werd er precies als op slag door de burgerij van Leuven een aanval gedaan op de Duitse troepen. Men was in den waan, dat de Duitschers waren teruggeslagen, en de Engelschen de Belgen waren ter hulp gekomen. En nu zou, zoo beweerden de Duitse officieren en soldaten, door de franc-tireurs een te voren beraamde aanval op de Duitse troepen te Leuven zijn gepleegd. Wel zeer opmerkelijk is, dat zelfs door 580 mitrailleursvuur uit een der vele hotels aan het Stationsplein, de Duitse troepen – er was juist een Duitse militaire trein aangekomen of zou vertrekken – werden beschoten. Nu beweren de Belgen wel, dat er bij vergissing door de Duitse bezetting zelf op Duitse troepen geschoten is, maar het betrekkelijke kleine Stationsplein biedt toch, vlak tegenover het station, geen gelegenheid tot zulk een vergissing. 585 Verschillende mijner zegslieden waren dan ook vast overtuigd, dat er door de burgerij een beraamden aanval is gepleegd, al waren enkele Hollandsche vluchtelingen, die ik sprak, onzeker in hun uitlatingen en lieten zich niet uit over hun meening. Heel den namiddag was er in de stad zekere onrust al geweest, Dinsdag. De menschen op straat hadden 't er over dat de Engelschen in aantocht zouden zijn en 's avonds ging dit 590 praatje van mond tot mond. Hebben wellicht sommige heethoofden, die men vooral in een universiteitsstad vindt – al was 't vacantie-semester ook ingetreden – evenals te Luik, vreemde elementen op de troepen gevuurd? Zeker is dat onze soldaten onder vuur werden genomen en dat verscheidene hunner, óók officieren, gedood of verwond werden. Onmiddellijk kregen de Duitse troepen bevel de huizen, waaruit geschoten werd, 595 binnen te dringen. De burgers, die met wapens in hun bezit werden aangetroffen, werden onmiddellijk gefusilleerd. Op de markt en op het Stationsplein werden andere burgers saamgedreven. Heel den nacht duurde de verschrikking, en gansch de stad moesten de Duitse soldaten doorkruisen, om de franc-tireurs meester te worden. Woensdagochtend kwam het officieele bevel, dat de burgerij de stad moest verlaten en 600 de huizen in brand zouden gestoken worden. De menschen werden door de soldaten uit hun woningen gehaald en weggevoerd. Een uit Brussel gevluchte Duitser van Keulen, die – bij het keeren der krijgskansen – naar Brussel terugkeerde om te redden wat te redden was, kwam juist Dinsdagavond te Leuven aan en moest daar overnachten. De infanteriekazerne was vol en hij doorkruiste alzoo de stad, om een nachtverblijf te 605 zoeken. 't Viel hem op, dat de menschen op de markt 't maar steeds hadden over de naderende Engelschen. In het hotel Métropole aangekomen, hoorde hij plotseling schier overal te gelijk schieten. De Duitse troepen beantwoordden dit vuur en enkele oogenblikken later stormden krijgers met geveld geweer het hotel binnen. Ik hield – zoo vertelde de Duitser – terstond mijn pas in de hoogte, maar de soldaten brulden: 610 "Schiesst den Lumpen über den Hausen, den Zivilisten." – "Ihr wullt doch keine Kölsche Jung dutscheesse?" riep de beangstigde man terug. Doch de soldaten geloofden hem niet: "Ach, Ihr sit ne Kölsche! Was macht der Kerl hier, schiesst ihn tot!" Gelukkig voor onzen Keulenaar kwamen er toen juist officieren aan, die zijn papieren onderzochten en hem vrijen doortocht verzekerden naar het station, vanwaar hij hier 615 naar Aken is gevoerd. Heel den nacht duurde het schieten voort. De voorraden benzine in de hotels (voor de auto's opgeslagen) ontploften, alsmede de munitievoorraden in de brandende huizen. Dien Woensdagnacht brandde de stad reeds. De Stationstraat was één vlammenzee!

OSTENDE via Londen, 29 Aug. (Reuter). Bombardement van Mechelen.

620 Donderdagavond om 11 uur bombardeerde de Duitse artillerie 40 minuten lang Mechelen. De meeste openbare gebouwen werden beschadigd. De burgemeester en de wethouders, die op het stadhuis waren gebleven, moesten in kelders beschutting zoeken. Toen het bombardement ophield, verzochten de gemeentelijke overheden de 625 bevolking de stad te ontruimen. De uittocht der bewoners geschiedde in goede orde; vele Mechelenaars vonden een onderkomen in Duffel, waar zij den nacht doorbrachten in de dorpskerk. Onder hen bevonden zich vele geestelijken in burgerkleding. Het

Naspeuringen van Paul Theelen: De verwoesting van Mechelen

bombardement nam weer een aanvang op Vrijdagmorgen te 8 uur, tot den middag de laatste bewoners op de vlucht drijvend. Een bom viel in een bakkersoven met het gevolg, dat twee personen werden gedood. Onder de meest beschadigde gebouwen behoort het stadhuis; de Sint-Pieterskerk is geheel in puin geschoten, evenals de kathedraal van Sint-Rombout, waarvan de toren nog staat. De beroemde klokken in dien toren werden stukgeschoten tijdens het bombardement van Donderdagavond. Gedurende het bombardement werd het vuur steeds beantwoord door de fortten van Walhem Wavre en St. Catharina. De Duitschers rukten Mechelen niet binnen.

BAARLE NASSAU, 29 Augustus. (Part. V. B. 6 uur 's avonds.) Van de Belgische grens.

In aansluiting met mijn berichten over Leuven meld ik u nog het volgende: Voortdurend komt uit het zuidwesten een geweldig en somber kanongebrom, soms zoo hevig dat de geheele heide schijnt te dreunen. Wellicht woedt er thans een verschrikkelijke slag bij Mechelen of wordt de stad verder verwoest. Met weemoed denk ik aan den St. Romboutstoren en de beiaardconcerten van Jef de Nijn. Den heelen dag zijn van het grensstation Weelde massa's vluchtelingen Nederland ingetrokken. Zij komen van alle kanten, uit alle streken van België, velen komen uit Antwerpen en de steden daar rondom. De een-uur trein bracht vandaag velen aan. De trein van half zes brengt ten aantal priesters aan die vreeselijke dingen beleefd hebben. Hun uiterlijk is diep neerslachtig. De Duitschers hebben hen uit Givet (onder Namen) verdreven, waar het land te vuur en te zwaard verwoest wordt. Uit Leuven zijn geen meerdere vluchtelingen aangekomen. Groote troepen Duitschers liggen te St. Quentin verhalen ons de priesters.

30 augustus 1914 Aan het Hbld. v. Antw. werd omtrent den toestand

te Mechelen: Vrijdagavond van daar het volgende geschreven: Wat hebben wij hier reeds angstige dagen beleefd! 't Is niet meer uit het fraai en vreedzaam Mechelen, dat wij schrijven, maar uit het treurend Mechelen, want onze stad schijnt als uitgestorven; niemand vertoont zich op straat en de weinige huisgezinnen die in de oude Dylestad zijn gebleven, zijn weenend of biddend in de kelders gevlucht om aan het schrikkelijk vernielingswerk der houwitsers te ontsnappen. De granaten hebben reeds den dood verwekt van 5 personen, 2 in den Heembemd, 2 op de Veemarkt en een op de Wollemarkt. De vernielingen zijn schrikkelijk om te zien. Men kan zich geen denkbeeld maken van de kracht waarmede de muren werden doorboord, de daken weggemaaid en het sterkste ijzerwerk der vitrienen vernield. Na den slag die te Hofstade werd geleverd, werd de beschieting onzer stad door de Duitschers hernomen. Niet eene straat is er te vinden of er werden door de bommen erge verwoestingen gepleegd. De granaten vernielden gansche muren, verbrijzelden geheele rijen vitriens en op de Groote Markt boorde een granaat den grond in vóór het nieuw politiebureel, terwijl al de vensters door de scherven worden vernield. Het bombardement hield op dezen namiddag om 3 ure, en alsdan konden wij ons persoonlijk gaan overtuigen van den toestand. De vernielingen die werden teweeggebracht waren droevig om te zien. Niet eene straat of verschillende gebouwen hadden er te lijden en men trapt bijna gedurig op de glazen scherven der verbrijzelde vitrienen. Op het politiebureel is niemand meer te vinden, elkeen heeft de vlucht genomen, en de roovers van stiel onder het Mechelsch gepeupel, hebben hiervan gebruik gemaakt, om zelfs tusschen de bommenvlagen in de magazijnen te dringen, waarvan de eigenaars gevlucht waren, en er zich meester te maken van allerlei koopwaren, zooals wij dezen avond in de O. L.-straat bestatigden. Dezen morgen bod een detachement Duitsche ruitery op den Leuvenschen steenweg een deel der bevolking van dezen steenweg mannen en vrouwen gevangen genomen. Men deed deze lieden voorop stappen tot Hever (pomp) nabij Meerbeek waar zich het Duitsch regiment van ongeveer 10.000 man bevond. Men gaf de gevangenen eten en drinken. Deze lieden moesten dienen om voor de Duitsche troepen te stappen, wanneer zij op den vijand rukten. Een dépêche kwam op de bovengemelde plaats toe, en onmiddellijk riep de Duitsche officier tot de Mechelsche gevangenen "Gaat allen terug naar Mechelen, wij gaan naar Leuven." De verlorene lieden kwamen met heele groepen verheugd naar Mechelen teruggelopen om hunne lotgevallen te vertellen en dit was voor de weinige inwoners, die nog in de stad verblijven, een ware verlichting, want het vormde de hoop, dat de Duitschers aan de richting naar Mechelen hadden verzaakt, want de gevangenen moesten dienen om vóór de Duitsche troepen te marcheeren, wanneer deze naar Mechelen zouden oprukken, ten einde ze te bevrijden tegen het geschut der Belgische soldaten. Sedert 2 dagen was de Belgische vlag op den toren neergehaald. Heden Vrijdagnamiddag is een officier per automobiel uit Antwerpen naar Mechelen gekomen en heeft de vlag terug doen wapperen. Men beschouwt dit als een teeken van geruststelling en de lieden die nog te Mechelen verblijven, hebben dus opnieuw moed

695 geschept. Wij hebben ons onmiddellijk naar de Groote Markt begeven om de beteekenis van dit sein te vernemen, doch aangezien wij op het stadhuis noch overheid noch politie aantreffen, kunnen wij aangaande dit punt niets verzekeren. Men leeft dus te Mechelen op hoop, zonder bekrachtiging.

30 augustus 1914 Door België.

700 Een van onze oorlogscorrespondenten in België meldt ons: Ik ben van Bouwel naar Heist-op-den-Berg en Konings-Hoikt gegaan. Te Heist-op-den-Berg en overal in den omtrek schieten Deutsche patrouilles op alles wat onder hun bereik komt, en niet alleen met geweren, maar zelfs met mitrailleurs en veldgeschut. Daar deze plaatsjes nu geheel en al van alle Belgische versterkingen uitgesloten zijn en de verdediging 705 van den Belgischen kant zoo goed als nihil is, heeft men daar vrij spel. En de arme bevolking is er dan ook fel beproefd. In tegenstelling met andere plaatsjes in België, die ik reeds van het begin van den oorlog af doortrok, en waar ik vele menschenlijke lijken zag liggen, zag ik in bovengenoemde plaatsjes niet anders dan verbrande en vernielde woningen en wat cadavers van dieren. Zoo zag ik ook nog 710 verschillende rompen en borsten van koeien, alle in rottenden staat, langs den weg liggen. Toen ik mijn verwondering daarover te kennen gaf verklaarden eenige Deutsche soldaten, die daar de wacht hadden, dat men alleen maar het achterste gedeelte van de beesten verorberde, zooals de biefstukken enz. Van het voorste gedeelte was men niet gediend en dat liet men dan ook maar rottend langs den weg liggen. De stank dien die 715 cadavers verspreiden, is intusschen ondragelijk, vooral in dezen tijd van het jaar. Voor infectie schijnt men hier niet bang te zijn. De heele bevolking van de plaatsjes langs den weg Mechelen-Antwerpen is gevlucht, deels naar Antwerpen, deels naar Nederland. Het doel dat de Duitschers met de verdrijving van de bevolking hebben, is gemakkelijk te raden. Men wil de geheele bevolking van het omliggende land om 720 Mechelen opjagen naar Antwerpen, om dan, als alles te Antwerpen is, die stad zelve aan te vallen. Dat men te Antwerpen niet anders verwacht bewijst het reeds door mij gemelde feit, dat men dag en nacht bezig is, met duizenden burgerwerkkrachten in en rondom de stelling Antwerpen, loopgraven te maken, electricische batterijen te leggen enz. enz. Kortom alles te ordenen om den vijand bij een oprukken den grootst 725 mogelijken tegenstand te bieden. En de Duitschers rukken gaandeweg inderdaad tegen Antwerpen op. Niet alleen hebben zij zich in de reeds door mij genoemde plaatsen genesteld, maar vluchtelingen hebben mij verteld, dat zij ook reeds te Boom (aan den weg Antwerpen-Willebroek-Brussel) menschen mishandeld en verdreven hebben. En Boom ligt immers onder den rook van Antwerpen.

730 BAARLE NASSAU, 30 Augustus. (Part. V. B.) **De Duitschers in België.**

Vluchtelingen uit Antwerpen melden van de verwoestingen door het bombardement van Mechelen. De St. Romboutstoren moet half afgeschoten zijn. Ik veronderstel, dat het bombardement tot gisterenavond 8 uur heeft geduurd. Na dat uur heb ik geen 735 kanongedonder meer gehoord, behalve om het kwartier zware schoten tot kwart voor 9. Heel Antwerpen moet vol zitten met menschen uit Mechelen, dat totaal verlaten is. Velen trekken naar Engeland.

2 september 1914 De beschieting van Mechelen.

740 Onze berichtgever te Antwerpen seint: Aan het Antwerpsch "Handelsblad" wordt d.d. Maandag uit Mechelen geschreven: Aan Mechelsche lieden, die verleden week door de Duitschers gevangen genomen werden, hadden deze soldaten gezegd, dat zij gerust naar hunne stad mochten terugkeren, aangezien de Deutsche troepen naar hun land 745 terugtrokken. Het kanon zweeg gedurende twee dagen, en talrijke lieden, die verleden Dinsdag gevlucht waren, dachten dat de stad weer in veiligheid was en kwamen terug naar Mechelen, Maandagmorgen te 8 uur, scheen dan ook in de straten een schijn van leven te komen. Doch dit duurde niet lang, omstreeks 9 uur lieten zich allerhevigste kanonschoten hooren, vergezeld van helsch gerucht, slagen zoo hevig, dat de gansche omtrek daverde. Elkeen vluchtte opnieuw in de kelders terwijl de lucht weergalmde van 750 het gedruisch. De vernielingen duurden tot 10½ uur. Alsdan waagden wij bevend te gaan zien, wat er gebeurd was. De kerk van Onze Lieve Vrouwe over de Dijle is zoodanig met bommen doorboord, dat de groote benedenramen uitgerukt en tot ver in den omtrek weggeslingerd zijn. Stukken arduinen drempels, zware steenen, lagen op het kerkhof zoo dik verspreid, dat de doortocht onmogelijk was. Het huis van een doctor was van 755 onder tot boven vernield, overal zijn gebouwen en woningen verwoest. Toen wij te 11 uur de stad verlieten, was het bombardement voor het oogenblik gestaakt; wij weten niet of het later op den dag hervat is.

3 september 1914 De toestand te Mechelen.

760 Onze Antwerpsche berichtgever seint dd. 2 Sept.: De toestand te Mechelen blijkt bijna
even treurig als te Leuven. Het bombardement duurde van elf tot één uur en er werden
een honderdtal houwitsers geworpen, niet meer van de soort zoogenaamd zonder
percussie, welke weinig schade aanrichten, maar maal geladen met picriet, welke gaten
765 slaan van 50 c.M. en brand stichten. De toren St. Rombout staat nog, maar de kerk
maakt den indruk van een bouwval. De prachtige glasramen zijn vernield. Gelukkig
heeft men vele kunstschaten kunnen redden. De beroemde reliquiënschrijn van St.
Rombout is overgebracht naar Ste. Kathelijne te Waver. Uit de St. Janskerk werden de
schilderijen van Rubens, De aanbidding der Koningen en de Gekruisigde, per auto naar
770 Antwerpen gebracht en geborgen in een bomvrije zaal van het museum. Ook het drieluik
van Simon de Vos: De aanbidding is aldus gered. Heden tracht men nog andere
kunstwerken, alsmede zeer kostbare stadsarchieven en de beroemde pop Opsinjoorken, in
veiligheid te brengen. Het wereldberoemd klokkenspel, zoo dikwijls door den
kunstenaar Jef Denijn bespeeld, is onherroepelijk verloren. Men vraagt zich af wat
775 het Deutsche leger heeft bezielde om Mechelen, een open stad, zonder verdediging,
zonder strategisch belang, te vernielen, want de Mechelsche bevolking heeft geen
enkele vijandige daad tegenover Deutsche troepen bedreven. Op het oogenblik, dat ik
sein, verneem ik van den bestuurder der Mechelsche celgevangenis, die naar Antwerpen
is gevlucht met alle gevangenen, dat de prachtige St. Romboutstoren, een der
schoonste architectuurmonumenten der Nederlanden, begint over te hellen.

780 **LONDEN, 6 September. (Eigen bericht.) Het bombardement van Mechelen.**

De correspondent van de "Times" te Yperen heeft Jef Denyn, den beroemden
klokkenspeler uit Mechelen, ontmoet. Deze vertelde hem, dat de beschieting van
Mechelen begon op Dinsdagochtend te 4 uur 15 en Donderdagavond eindigde. Het beroemde
785 klokkenspel is vernield. Er bleven geen twintig burgers in de stad. Troepen honden en
katten, uitgemergeld van den honger, loopen door de eenzame straten.

BRUSSEL, 30 Sept. (W. B.) **Mechelen.**

Op 29 September, onmiddellijk nadat Mechelen door de Duitschers bezet was, brachten
790 een aantal heeren, onder leiding van "Geheimrat" von Falke, aan wien de bescherming
der kunstmonumenten is opgedragen, een bezoek aan Mechelen. Zij constateerden, dat de
voornaamste monumentale bouwwerken slechts weinig hadden geleden. Slechts op enkele
plaatsen zijn huizen zonder beteekenis voor de kunst door geschutvuur vernield. Het
prachtige huis van den Grooten Raad met het aangrenzend museum en de huizen met
795 kunstrijke gevels aan de Groote Markt hebben niet geleden; de hoog uitstekende
kathedraal is echter op verschillende plaatsen door kanonskogels getroffen. Wel was
den Deutschen troepen uitdrukkelijk gelast de kathedraal te sparen, na de bezetting
der stad echter door Deutsche troepen werd zij heden tijdens het bezoek van de
genoemde heeren en het burgerlijk bestuur door Belgische shrapnells en granaten
800 herhaaldelijk beschadigd. De toegebrachte schade kan echter gemakkelijk hersteld
worden. De glasschilderingen, die alle modern zijn, zijn evenals alle, andere ruiten
in. de stad, door den luchtdruk verbrijzeld. De andere kerken van Mechelen zijn
onbeschadigd gebleven. Alle kostbare schilderijen zijn, voor zoover valt na te gaan,
voor de bezetting van de stad verwijderd. De mooie oude huizen aan het kanaal zijn
805 ongedeerd gebleven. De Deutsche plaatscommandant heeft strenge bevelen gegeven tot
bescherming van de kunstmonumenten.